

váva ambicióznosť cieľov materiálového zhodnocovania komunálnych odpadov a odpadov z obalov a znižovania skládkovania komunálnych odpadov.

Prečo treba zvyšovať mieru materiálového zhodnocovania odpadov?

Prírodné zdroje surovín potrebné pre výrobu niektorých výrobkov, hlavne napr. elektrozariadení sa stávajú viac a viac nedostupnejšie pre EÚ či už z dôvodu ich vyčerpania, alebo geopolitických záujmov vlastníkov ťažobných spoločností. V tomto kontexte sa už dlhšie „pozerá“ na odpad ako na zdroj drahých surovín a nie ako niečo, čo nám znepríjemňuje život a výrazným spôsobom zaťažuje životné prostredie. Na to, aby bolo možné primárne suroviny nahradiť druhotnými surovinami vyrobenými z odpadov, treba využiť ich potenciál. Ten sa dosiahne ich materiálovým zhodnocovaním namiesto napr. energetického zhodnocovania formou spaľovania odpadov, alebo ich jednoduchým zneškodnením formou uloženia na skládku. Skládkovanie je pre budúcnosť neprijateľný spôsob nakladania s odpadom, ktorý neprešiel spracovaním, a teda by umožnil využiť jeho potenciál druhotnej suroviny.

Čo znamená odklon odpadov od skládkovania hlavne pre Slovensko? Kedy sa to má dosiahnuť?

Slovenská republika je stále na „chvoste“ členských štátov v miere skládkovania, ktorá v r. 2015 bola na úrovni 63 %. Skládkovanie je dlhodobo v SR najjednoduchší a najlacnejší spôsob nakladania s odpadmi. Podľa nového návrhu v rámci odpadového balíčka by sa mala miera skládkovania komunálnych odpadov znížiť na úroveň 10 % z generovaného komunálneho odpadu do konca r. 2030. SR sa už dlhodobo snaží zmeniť správanie občanov, predstaviteľov samospráv a tých, ktorí sú zodpovední za nakladanie s komunálnymi odpadmi, nakoľko skládkovanie odpadov nie

je ten najoptimálnejší spôsob nakladania s komunálnymi odpadmi aj napriek tomu, že je často krát ten najlacnejší spôsob. Počas diskusie k návrhu ciela skládkovania komunálnych odpadov zaznel aj návrh na menej ambiciózný cieľ miery skládkovania na úroveň 50 % z generovaného komunálneho odpadu do konca r. 2030, ale mnoho členských štátov vrátane SR vníma tento návrh ako východiskovú vyjednávaciu pozíciu pre Európsku Radu pre rokovania z Európskym parlamentom. Európsky parlament navrhuje znížiť mieru skládkovania do r. 2030 na úroveň 5 % reziduálneho odpadu. SR musí niečo spraviť pre zníženie skládkovania komunálnych odpadov a uvedomujeme si, že musíme byť ambiciózní a dnes už nie je v tejto oblasti v SR priestor na kompromisy. Uvedomujeme si ambicióznosť 10 % miery skládkovania v r. 2030, ale nie ako nereálny cieľ.

Efektívne energetické zhodnocovanie odpadov má iste svoj význam, ale kým sa dopracujeme k efektívnosti asi to ešte potrvá, alebo sa mýlim?

Energetické zhodnocovanie odpadov dnes nesleduje len efektívnosť či environmentálne zaťažovanie. Zákon o ochrane ovzdušia predpisuje pre spaľovne odpadov veľmi prísne kritériá a ich dôsledné kontrolovanie. Dnes je v EÚ všeobecne prebytok kapacít na spaľovanie odpadov, resp. energetické zhodnocovanie, a treba si uvedomiť, že v súvislosti s navrhovanými cieľmi materiálového zhodnocovania odpadov a výrazným obmedzovaním skládkovania odpadov, bude menej odpadov vhodných na spaľovanie odpadov. Preto je snahou EK maximálne využívať pre energetické zhodnocovanie odpadov jestvujúce kapacity v EÚ. Vybudovanie zariadenia na energetické zhodnocovanie odpadov je investične veľmi náročné a už v súčasnosti sú v tomto smere obmedzenia na financovanie výstavby takýchto zariadení z eurofondov. Toto si musia uvedomiť potenciálni investori, ktorí by chceli

investovať do budovania nových kapacít na energetické zhodnocovanie odpadov.

Prečo je nevyhnutný prechod na obehovú ekonomiku, čo to znamená pre hospodárstvo krajiny s dosahom na celú EÚ?

Ako som uviedol, prírodné zdroje nám dochádzajú, blížia sa k hranici vyčerpatelnosti. Na druhej strane konzumný spôsob života alebo ináč povedané „lineárna ekonomika“, v ktorej sa namiesto opätovného využívania a predĺženia životnosti výrobky vyhadzovali, stávali sa z nich odpady, nás donútil k tomu, aby sme si začali klásť otázku ako tomu zabrániť. Samozrejme nezanedbateľnou je aj otázka udržateľného spôsobu fungovania prírody a ľudstva. Akčný plán prechodu na obehovú ekonomiku predpokladá nárast HDP, vytvorenie nových pracovných miest a hlavne efektívnejšie využívanie potenciálu odpadov.

Aká bola odozva na záverečný text smerníc, ktorý Slovensko odovzdalo maltskému predsedníctvu, dá sa hovoriť o dobrom základe pre ďalšie rokovania?

Slovenská republika počas svojho predsedníctva a koordinácie postupov prác na návrhu odpadového balíčka predložila dva kompromisné návrhy textov rámcovej smernice o odpade, smernice o obaloch a odpadoch z obalov a smernice o skládkovaní odpadov, ktoré vychádzali z pripomienok 27 členských štátov a ktoré boli následne prerokované na pracovných skupinách Rady. Okrem toho Slovenská republika k téme odpadového balíčka viedla aj bilaterálne rokovania s každým ČS. Výsledkom boli finálne texty SK PRES, ktoré sme odovzdali maltskému predsedníctvu. Tieto texty boli veľmi pozitívne hodnotené členskými štátmi ako text, ktorý po ujasnení niektorých detailov môže slúžiť ako základ pre dosiahnutie negotačnej pozície Rady na rokovania s Európskym parlamentom.

Investícia do budúcnosti

Predchádzanie vzniku komunálneho odpadu sa stalo snahou celej európskej, a tým aj slovenskej legislatívy. Bez občanov to určite nepôjde. A tak práve zapojenie obyvateľov do spomínaného procesu predchádzania je dôležité aj pre realizáciu projektu, ktorý smeruje k následnému nulovému odpadu a bezpečnému životnému prostrediu nielen na Slovensku. Otázkami sa zaoberajú aj členovia Výboru NR SR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie. Jeho podpredseda Peter PČOLINSKÝ poskytol rozhovor pre Parlamentný kuriér redaktorky Anne Komovej.

Účasť verejnosti na vypracovaní programu obce, v ktorom je zahrnutý aj separovaný zber, je pravdepodobne nevyhnutná aj preto, že samotní obyvatelia získajú k programu bližší vzťah a jeho realizácia sa stane po čase takmer samozrejmosťou. Ako pomáha legislatíva, aké riešenia prinášajú rokovania výboru smerom k odpadovému hospodárstvu a životnému prostrediu?

Na ozrejmienie a ujasnenie si pojmov. Obec je v zmysle § 10 zákona č. 79/2015 Z. z. po-

vinná vypracovať program odpadového hospodárstva (ďalej len POH) obce (aj vrátane separovaných zložiek komunálneho odpadu) ak je na jej území ročná produkcia komunálnych odpadov vrátane drobných stavebných odpadov vyššia ako 350 ton, alebo jej počet obyvateľov prevyšuje 1 000! Veľa obcí teda POH nemusí vypracovávať, čiže verejný nezíska žiaden „vzťah“ k jeho realizácii. Ak obec podmienky spĺňa, musí vypracovať dokument v zmysle zákona č. 24/2006 Z. z. o

posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V súčasnosti je stav separovaného zberu v podmienkach nového zákona č. 79/2015 v stave jeho úplného zastavenia. Nový zákon povolil vstup ďalšieho neregulovaného subjektu na odpadový trh, a to sú OZV (Organizácie zodpovednosti výrobcov), ktoré od 1.7.2016 „platia“ zberovým spoločnostiam za služby zberu separovaných komodít vo všetkých obciach v SR. OZV nemajú peniaze od výrobcov, keďže si ako neregulované subjekty konkurujú na trhu takým nevhodným spôsobom, že to má za následok podfinancovanie celého systému, a tým aj prípadné ukončenie zberu separovaných zložiek na Slovensku. Zberové spoločnosti nemajú uhradené faktúry viac ako 60 dní po lehote splatnosti za služby, ktoré riadne plnia, a to len tým, že tento štát im zákonom nariadil uzatvoriť zmluvy s OZV ako povinnosť. Ďalším problémom je to, že OZV sú „papierové spoločnosti“, ktoré nemajú žiaden majetok, čo by sa dal exekvovať. Ak MŽP SR nepristúpi k zmene zákona, môže sa stať, že separovaný zber, ktorý sa buduje od roku 2001, úplne zanikne, práve pre nefundovaný zákon o odpadoch.

Treba niečo zmeniť v legislatíve, aby sa podporil rastúci záujem o ochranu a tvorbu životného prostredia?

Zväčša vyššie opísane. Ďalším aspektom je, že ministerstvo životného prostredia pracuje na veľkej novele k zákonu o odpadoch, kde priznáva, že zákon ma vážne medzery. Zároveň MŽP plánuje zvýšiť poplatky za ukladanie odpadov na skládky o 200 % a viac. V zásade to otvorí priestor na vznik nových zariadení na nakladanie s odpadmi – spalovne, zariadenia na výrobu TAP (technológia výroby alternatívnych palív). No na druhej strane Slovensko nemá kapacity, aby poňalo všetok vyprodukovaný TKO (tuhý komunálny odpad) do jestvujúcich zariadení. Novú spalovňu nikto nikde nechce a ak by náhodou niektorá so spoločnosť mala vážny záujem, verejnosť spraví všetko preto, aby sa zámer postavenia novej spalovne úplne zrušil.

Trvalou úlohou štátu je nielen chrániť životné prostredie ale ho aj dotvárať v súlade s

potrebami spoločnosti. Na čo sa treba cieľavedomejšie zamerať?

Pokým štát prijíma rozhodnutia jednostranne a neprizýva na rokovania o nových zákonoch aj odbornú verejnosť, nikdy nebude ochrana ZP v súlade s potrebami modernej spoločnosti. Primárne je potrebné zamerať sa na kvalitu odpadového hospodárstva, kvalitu vôd z pohľadu hospodárneho využívania splaškových vôd, vôd z povrchového odtoku a priemyselných odpadových vôd.

Dá sa hovoriť, že máme relatívne bezpečné životné prostredie? Dá sa to porovnať s krajinami EÚ?

Nie, nemáme. Na Slovensku máme stále veľa starých záťaží, neregulovaných skládok odpadov (aj nebezpečných), odkalísk s NO a porovnávať to s vyspelými krajinami je utópia. SIZP ako kontrolný orgán je stále personálne poddimenzovaný, pokuty za hrubé porušenie zákonných ustanovení sú smiešne pre tých, ktorí to vedome porušujú a po preukázaní porušenia zákona podnikajú v tomto segmente naďalej. Riešenie? Nastaviť pravidlá / stupne porušenia zákonných ustanovení a v prípade hrubého porušenia odobrať / zrušiť živnostenské oprávnenie pre previnilca, aby v tomto segmente už nikdy ako konateľ, akcionár, spoločník nepodnikal.

Ako vnímate recykláciu odpadu, nezdá sa vám zaostávanie Slovenska s okolitými krajinami?

Áno, recyklujeme najmenej z EÚ a hlavným dôvodom je zlá legislatíva v oblasti odpadového hospodárstva. Máme najnižšie poplatky v celej EÚ za skládkovanie, čo je ekonomicky najlacnejšia možnosť zbavovania sa odpadu, ale environmentálne najmenej ekologická. Na Slovensku máme cca 150 regulovaných skládok odpadov, ktoré sa zaplňujú, a tým nám vyrastajú nové pohoria odpadu. Ak chceme, aby sa na skládkach odpadu ukládalo čo najmenej využiteľných zložiek, treba zmeniť legislatívu v odpadovom hospodárstve napr. aj zvýšenými poplatkami za ukladanie odpadov na skládky, ktoré neprešli žiadnym triedením alebo spálením. Na druhej strane to musí pocítiť aj občan – ak aktívne separujeme, platím menej a naopak.

Akú úlohu majú v oblasti triedenia odpadu práve samosprávy? Máte poznatky prečo sa to niekde dá a inde nie?

Obce aj mestá začali so separáciou odpadu v rozdielnom čase, čo má za následok nejednotný rozvoj. Na druhej strane separácia odpadu je oveľa drahšia ako jeho uloženie na skládke. Preto sa v tejto oblasti investuje veľmi málo, keďže bohužiaľ pre väčšinu obcí sú odpady tým posledným, kde sa napr. „poplatky za smeti“ nezvyšovali (neupravovali) od pádu železnej opony. Aj napriek tomu, že v terajšom zákone je stanovené, že obec musí mať v odpadovom hospodárstve vyrovnaný rozpočet, vo väčšine prípadov nevyzberia od občanov ani polovicu toho, čo zaplatí za reálne poskytnuté služby. Potom stojí za zmienku, prečo sa dotujú odpady z iných položiek rozpočtu a potom obci / mestu chýbajú peniaze na osvetlenie, lavičky, kosenie... atď.?

Triedenie zberu sa vzťahuje na istý druh odpadu, môžu si obec / mesto aj samy určiť ich rozšírenie?

V zákone č. 79/2015 je jasne stanovené, ktoré položky musí obec povinne separovať od 1.1.2016. Požiadavky / štandardy separovaného zberu sú uvedené vo Vyhláske MŽP č. 371/2015 Z. z. § 14 Požiadavky na triedený zber komunálnych odpadov. V praxi je problémom nastaviť požiadavky na triedenie komodít komunálneho odpadu. Ako bolo spomínané vyššie, triedenie odpadu je stále drahšie ako jeho uloženie na skládke odpadov. Ak obec chce, môže triediť aj detské plienky, no na druhej strane čo s tým vytriedeným odpadom?

A čo koncepcia „nulového odpadu“, teda smerovanie k nulovému odpadu, je to vhodná stratégia pre budúcnosť?

O koncepcii nulového odpadu sa môžeme baviť v priemysle, no v komunálnom odpade nie je možné dosiahnuť nulový odpad. Prečo? Napr. nie každý občan má doma doslova „recyklačné stredisko“ na svoje vyprodukované odpady.

Celkový obraz odpadového hospodárstva je tvorený aj vplyvom prijatých a novelizovaných zákonov, ste spokojný so súčasným stavom? Čo pripravujete s výhľadom do budúcnosti?

Nie, nový zákon č. 79/2015 má veľa nášlapných mín, ktoré už len čakajú, kto na ne stúpi. Najväčším problémom je rozšírená zodpovednosť výrobcov pre obaly, nakladanie so stavebným odpadom a jeho vyňatie z poplatkov za TKO, biologicky rozložiteľný odpad. Pripravujeme návrhy riešení, ktoré čoskoro odprezentujeme.